

ગુજરાત માધ્યમિક ઔર ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર
શૈક્ષणિક વર્ષ : 2024-25

કક્ષા-11 (વિજ્ઞાન/સામાન્ય પ્રવાહ)
વિષય : હિન્દી (દ્વિતીય ભાષા)

પ્રથમ પરીક્ષા

સમય : 2 ઘંટે

પ્રશ્નપત્ર કા પ્રારૂપ

પૂર્ણાંક : 50

નોંધ : આ પરિચ્છ્ય વિદ્યાર્થીઓ, શિક્ષકો, પ્રાચિન્કો, મોડરેટર્સ વગેરેના માર્ગદર્શન માટે છે. જે તે વિષયોના પ્રાચિન્ક તેમજ મોડરેટર્સને માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણના બૃહદ હાઈ/ઉદેશને સુસંગત રહી પ્રશ્નપત્રની સંરચના બાબતે ફેરફાર કરવાની દ્યૂટ રહેશે.

ઉદ્દેશ્ય અનુસાર ભારાંક :

હેતુ	જ્ઞાન (K)	સમજ (U)	ઉપયોજન (A)	ઉચ્ચ વૈચારિક કૌશલત્ય		કુલ
				સંયોજન/વિશ્લેષણ	અનુમાન/મૂલ્યાંકન	
પૂર્ણાંક	12	10	10	08	10	50
પ્રતિશત	24%	20%	20%	16%	20%	100%

પ્રશ્ન પ્રકાર અનુસાર ભારાંક :

ક્રમાંક	પ્રશ્ન કા પ્રકાર	પ્રશ્નોં કી સંખ્યા		કુલ અંક
		વિકલ્પ રહિત	વિકલ્પ સહિત	
1.	હેતુલક્ષી પ્રશ્ન (O)	15	15	15
2.	અતિ સંક્ષિપ્ત પ્રશ્ન (VSA)	09	09	10
3.	સંક્ષિપ્ત પ્રશ્ન (SA)	04	06	08
4.	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (LA)	04	04	12
5.	નિવંધાત્મક પ્રશ્ન (EA)	01	01	05
	કુલ	33	35	50

વિભાગ અનુસાર ભારાંક :

ક્રમ	વિભાગ	ભારાંક
1.	વિભાગ - A પદ્ય	15
2.	વિભાગ - B ગદ્ય	15
3.	વિભાગ - C વ્યાકરણ	06
4.	વિભાગ - D અર્થગ્રહણ	06
5.	વિભાગ - E લેખન	08
	કુલ	50

ગુજરાત માધ્યમિક ઔર ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર
શૈક્ષणિક વર્ષ : 2024-25

કક્ષા-11 (વિજ્ઞાન/સામાન્ય પ્રવાહ)
વિષય : હિન્દી (દ્વિતીય ભાષા)

પ્રથમ પરીક્ષા

પ્રશ્નપત્ર કા પ્રારૂપ

સમય : 2 ઘંટે

પૂર્ણાંક : 50

પ્રશ્ન ક્રમ	વિભાગ તથા પ્રશ્નોં કી વિગત	અંક
	વિભાગ : A (પદ્ય)	15
1 સે 6	બહુ વિકલ્પ વાળે 6 પ્રશ્ન પૂછિએ। (જોડે ભી પૂછે જા સકતે હૈને)	[06]
7 સે 8	એક વાક્ય મેં ઉત્તર લિખિએ। (દો પ્રશ્ન પૂછિએ)	[02]
9 સે 11	દો-તીન વાક્યોં મેં ઉત્તર લિખિએ। (તીન મેં સે દો)	[04]
12 અથવા 12	વિસ્તાર સે ઉત્તર લિખિએ। (4-5 વાક્યોં મેં) (દો મેં સે એક)	[03]
	વિભાગ : B (ગદ્ય)	15
13 સે 18	બહુવિકલ્પ વાળે 6 પ્રશ્ન પૂછિએ, (જિસમે દો જોડે ભી હોંને)	[06]
19 સે 20	એક વાક્ય મેં ઉત્તર લિખિએ। (દો પ્રશ્ન પૂછિએ)	[02]
21 સે 23	દો-તીન વાક્યોં મેં ઉત્તર લિખિએ। (તીન મેં સે દો)	[04]
24 અથવા 24	પાંચ-છ: વાક્યોં મેં ઉત્તર લિખિએ। (દો મેં સે એક)	[03]
	વિભાગ : C (વ્યાકરણ)	06
25	સમાનાર્થી શબ્દ પૂછિએ।	[01]
26	વિલોમ શબ્દ પૂછિએ।	[01]
27	પ્રત્યય પૂછિએ। (ઉપર્સર્ગ ભી પૂછ્ય જા સકતા હૈ)	[01]
28	મુહાવરેં કા અર્થ લિખકર વાક્ય પ્રયોગ કીજિએ।	[02]
29	કહાવત કા અર્થ લિખિએ।	[01]
	વિભાગ : D (અર્થગ્રહણ)	06
30	અપઠિત પદ્યાંશ કા ભાવાર્થ પૂછિએ।	[03]
31 સે 33	અપઠિત ગદ્યાંશ પર આધારિત તીન પ્રશ્ન પૂછિએ।	[03]
	વિભાગ : E (લેખન)	08
34	પાઠ્યપુસ્તક મેં દિએ ગએ નમૂને કે અનુસાર એક પત્ર પૂછિએ।	[03]
35	કિસી એક વિષય પર 150 શબ્દોં મેં નિબંધ પૂછિએ। (તીન મેં સે એક)	[05]

- નોંધ : (1) પ્રથમ પરીક્ષામાં જૂનથી સાપેભર માસ સુધીનો અભ્યાસક્રમ પૂછવાનો રહેશે.
(2) વાર્ષિક પરીક્ષાનાં નમૂનાનાં પ્રશ્નપત્રમાં મૂકવામાં આવેલ ક્ષમતા આધારિત પ્રશ્નો (CBQ) મુજબના પ્રશ્નો પ્રશ્નપત્રના તમામ વિભાગોના મળીને કુલ અંદાજિત 50% શુણના પ્રશ્નો પ્રથમ, દ્વિતીય પરીક્ષાના પ્રશ્નપત્રમાં પૂછવાના રહેશે.

ગુજરાત માધ્યમિક ઔર ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર
શૈક્ષણિક વર્ષ : 2024-25

કક્ષા-11 (વિજ્ઞાન/સામાન્ય પ્રવાહ)
વિષય : હિન્દી (દ્વિતીય ભાષા)

દ્વિતીય પરીક્ષા

સમય : 2 ઘંટે

પ્રશ્નપત્ર કા પ્રારૂપ

પૂર્ણાંક : 50

નોંધ : આ પરિચ્છ્ય વિદ્યાર્થીઓ, શિક્ષકો, પ્રાણીઓ, મોડેરેટર્સ વગેરેના માર્ગદર્શન માટે છે. જે તે વિષયોના પ્રાણીની તેમજ મોડેરેટર્સને માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણના બૃહદ હાઈ/ઉદેશને સુસંગત રહી પ્રશ્નપત્રની સંરચના બાબતે ફેરફાર કરવાની છૂટ રહેશે.

ઉદ્દેશ્ય અનુસાર ભારાંક :

હેતુ	જ્ઞાન (K)	સમજ (U)	ઉપયોગન (A)	ઉચ્ચ વૈચારિક કૌશલ્ય		કુલ
				સંયોજન/વિશ્લેષણ	અનુમાન/મૂલ્યાંકન	
પૂર્ણાંક	12	10	10	08	10	50
પ્રતિશત	24%	20%	20%	16%	20%	100%

પ્રશ્ન પ્રકાર અનુસાર ભારાંક :

ક્રમાંક	પ્રશ્ન કા પ્રકાર	પ્રશ્નોની સંખ્યા		કુલ અંક
		વિકલ્પ રહિત	વિકલ્પ સહિત	
1.	હેતુલક્ષી પ્રશ્ન (O)	15	15	15
2.	અતિ સંક્ષિપ્ત પ્રશ્ન (VSA)	09	09	10
3.	સંક્ષિપ્ત પ્રશ્ન (SA)	04	06	08
4.	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (LA)	04	04	12
5.	નિબંધાત્મક પ્રશ્ન (EA)	01	01	05
	કુલ	33	35	50

વિભાગ અનુસાર ભારાંક :

ક્રમ	વિભાગ	ભારાંક
1.	વિભાગ - A પદ્ધતિ	15
2.	વિભાગ - B ગદ્ય	15
3.	વિભાગ - C વ્યાકરણ	06
4.	વિભાગ - D અર્થગ્રહણ	06
5.	વિભાગ - E લેખન	08
	કુલ	50

ગુજરાત માધ્યમિક ઔર ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર
શૈક્ષणિક વર્ષ : 2024-25

કક્ષા-11 (વિજ્ઞાન/સામાન્ય પ્રવાહ)
વિષય : હિન્દી (દ્વિતીય ભાષા)

દ્વિતીય પરીક્ષા

પ્રશ્નપત્ર કા પ્રારૂપ

સમય : 2 ઘંટે

પૂર્ણાકિ : 50

પ્રશ્ન ક્રમ	વિભાગ તથા પ્રશ્નોની વિગત	અંક
	વિભાગ : A (પદ્ય)	15
1 સે 6	બહુ વિકલ્પ વાળે 6 પ્રશ્ન પૂછિએ। (જોડે ભી પૂછે જા સકતે હું)	[06]
7 સે 8	એક વાક્ય મેં ઉત્તર લિખિએ। (દો પ્રશ્ન પૂછિએ)	[02]
9 સે 11	દો-તીન વાક્યોં મેં ઉત્તર લિખિએ। (તીન મેં સે દો)	[04]
12 અથવા 12	વિસ્તાર સે ઉત્તર લિખિએ। (4-5 વાક્યોં મેં) (દો મેં સે એક)	[03]
	વિભાગ : B (ગદ્ય)	15
13 સે 18	બહુવિકલ્પ વાળે 6 પ્રશ્ન પૂછિએ, જિસમેં દો જોડે ભી હોંને।	[06]
19 સે 20	એક વાક્ય મેં ઉત્તર લિખિએ। (દો પ્રશ્ન પૂછિએ)	[02]
21 સે 23	દો-તીન વાક્યોં મેં ઉત્તર લિખિએ। (તીન મેં સે દો)	[04]
24 અથવા 24	પાঁચ-છઃ વાક્યોં મેં ઉત્તર લિખિએ। (દો મેં સે એક)	[03]
	વિભાગ : C (વ્યાકરણ)	06
25	સમાનાર્�ી શબ્દ પૂછિએ।	[01]
26	વિલોમ શબ્દ પૂછિએ।	[01]
27	પ્રત્યય પૂછિએ। (ઉપર્સર્ગ ભી પૂછ જા સકતા હૈ)	[01]
28	મુહાવરોં કા અર્થ લિખકર વાક્ય પ્રયોગ કીજિએ।	[02]
29	કહાવત કા અર્થ લિખિએ।	[01]
	વિભાગ : D (અર્થગ્રહણ)	06
30	અપઠિત પદ્યાંશ કા ભાવાર્થ પૂછિએ।	[03]
31 સે 33	અપઠિત ગદ્યાંશ પર આધારિત તીન પ્રશ્ન પૂછિએ।	[03]
	વિભાગ : E (લેખન)	08
34	પાઠ્યપુસ્તક મેં દિએ ગએ નમૂને કે અનુસાર એક પત્ર પૂછિએ।	[03]
35	કિસી એક વિષય પર 150 શબ્દોં મેં નિબંધ પૂછિએ। (તીન મેં સે એક)	[05]

- નોંધ : (1) દ્વિતીય પરીક્ષા માટે જૂનથી ડિસેમ્બર માસ સુધીનો અભ્યાસક્રમ રહેશે. જેમાંથી જૂનથી સપ્ટેમ્બર માસ સુધીના અભ્યાસક્રમમાંથી 30% અભ્યાસક્રમ અને ઓક્ટોબરથી ડિસેમ્બર માસ સુધીના અભ્યાસક્રમમાંથી 70% અભ્યાસક્રમ રહેશે.
- (2) વાર્ષિક પરીક્ષાનાં નમૂનાનાં પ્રશ્નપત્રમાં મૂકવામાં આવેલ ક્ષમતા આધારિત પ્રશ્નો (CBQ) મુજબના પ્રશ્નો પ્રશ્નપત્રના તમામ વિભાગોના મળીને કુલ અંદાજિત 50% ગુણના પ્રશ્નો પ્રથમ, દ્વિતીય પરીક્ષાના પ્રશ્નપત્રમાં પૂછવાના રહેશે.

ગુજરાત માધ્યમિક ઔર ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર
શૈક્ષણિક વર્ષ : 2024-25

કક્ષા-11 (વિજ્ઞાન/સામાન્ય પ્રવાહ)
વિષય : હિન્દી (દ્વિતીય ભાષા)
વાર્ષિક પરીક્ષા

સમય : 3 ઘણ્ટે

પ્રશ્નપત્ર કા પ્રારૂપ

પૂર્ણાંક : 80

નોંધ : આ પરિચ્છ્રિપ વિદ્યાર્થીઓ, શિક્ષકો, પ્રાચિનકો, મોડેરેટર્સ વગેરેના માર્ગદર્શન માટે છે. જે તે વિષયોના પ્રાચિનક તેમજ મોડેરેટર્સને માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણના બૃહદ હાઈ/ઉદેશને સુસંગત રહી પ્રશ્નપત્રની સંરચના બાબતે ફેરફાર કરવાની છૂટ રહેશે.

ઉદ્દેશ્ય અનુસાર ભારાંક :

હેતુ	જ્ઞાન (K)	સમજા (U)	ઉપયોજન (A)	ઉચ્ચ વૈચારિક કૌશલ્ય		કુલ
				સંયોજન/વિશ્લેષણ	અનુમાન/મૂલ્યાંકન	
પૂર્ણાંક	12	20	22	10	16	80
પ્રતિશત%	15%	25%	28%	12%	20%	100%

પ્રશ્ન પ્રકાર અનુસાર ભારાંક :

ક્રમાંક	પ્રશ્ન કા પ્રકાર	પ્રશ્નોની સંખ્યા		કુલ
		વિકલ્પ રહિત	વિકલ્પ સહિત	
1.	હેતુલક્ષી પ્રશ્ન (O)	24	24	24
2.	અતિ સંક્ષિપ્ત પ્રશ્ન (VSA)	18	18	20
3.	સંક્ષિપ્ત પ્રશ્ન (SA)	04	06	08
4.	વિસ્તૃત પ્રશ્ન (LA)	06	08	20
5.	નિબંધાત્મક પ્રશ્ન (EA)	01	01	08
	કુલ	53	57	80

વિભાગ અનુસાર ભારાંક :

ક્રમ	વિભાગ	ભારાંક
1.	વિભાગ - A પદ્ધતિ	24
2.	વિભાગ - B ગદ્ય	24
3.	વિભાગ - C વ્યાકરણ	12
4.	વિભાગ - D અર્થગ્રહણ	08
5.	વિભાગ - E લેખન	12
	કુલ	80

ગુજરાત માધ્યમિક ઔર ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર
શૈક્ષणિક વર્ષ : 2024-25

કક્ષા-11 (વિજ્ઞાન/સામાન્ય પ્રવાહ)
વિષય : હિન્દી (દ્વિતીય ભાષા)
વાર્ષિક પરીક્ષા

સમય : 3 ઘંટે

પ્રશ્નપત્ર કા પ્રારૂપ

પૂર્ણાકઃ : 80

પ્રશ્ન ક્રમ	વિભાગ તથા પ્રશ્નોની વિગત	અંક
	વિભાગ : A (પદ્ય)	
1 સે 10	બહુ વિકલ્પ વાળે 10 પ્રશ્ન પૂછીએ। ઉનમાંથી દો જોડે પૂછેં।	[10]
11 સે 14	એક વાક્ય માટે ઉત્તર દીજાએ। ચાર પ્રશ્ન પૂછીએ।	[04]
15 સે 17	દો-તીન વાક્યોની માટે ઉત્તર દીજાએ। (3 માટે સે 2 કે ઉત્તર દીજાએ)	[04]
18 સે 20	વિસ્તાર સે ઉત્તર દીજાએ। (તીન માટે સે દો પ્રશ્ન કે ઉત્તર દીજાએ)	[06]
	વિભાગ : B (ગદ્ય)	
21 સે 30	બહુ વિકલ્પ વાળે 10 પ્રશ્ન પૂછીએ। ઉનમાંથી દો જોડે પૂછેં।	[10]
31 સે 34	એક વાક્ય માટે ઉત્તર દીજાએ। (ચાર પ્રશ્ન પૂછીએ।)	[04]
35 સે 37	દો-તીન વાક્યોની માટે ઉત્તર દીજાએ। (તીન માટે સે દો કે ઉત્તર દીજાએ)	[04]
38 સે 40	વિસ્તાર સે ઉત્તર દીજાએ। (તીન માટે સે દો પ્રશ્ન કે ઉત્તર દીજાએ)	[06]
	વિભાગ : C (વ્યાકરણ)	
41	એક સમાનાર્�ી શબ્દ પૂછીએ।	[01]
42	એક વિલોમ શબ્દ પૂછીએ।	[01]
43	એક ઉપસર્ગ અલગ કરના પૂછીએ	[01]
44	એક પ્રત્યય અલગ કરના પૂછીએ।	[01]
45	એક અશુદ્ધ વાક્ય કો શુદ્ધ કરેં ઔર પુનઃ લેખન કરેં।	[01]
46 સે 47	દો મુહાવરોની અર્થ સાથે વાક્ય પ્રયોગ પૂછીએ।	[04]
48	એક કહાવત કા અર્થ પૂછીએ।	[01]
49 સે 50	પ્રયોજન મૂલક હિન્દી સે દો પ્રશ્ન પૂછીએ।	[02]
	વિભાગ : D (અર્થગ્રહણ)	
51	પાઠ્યપુસ્તક આધારિત એક પદ્યાંશ કી સંસર્વર્દ્ધ વ્યાખ્યા પૂછીએ।	[04]
52 સે 55	એક અપથિત ગદ્યાંશ દીજાએ ઔર ઉસ પર આધારિત ચાર પ્રશ્ન પૂછીએ।	[04]
	વિભાગ : E (લેખન)	
56	પાઠ્યપુસ્તક માટે દિએ ગએ નમૂને કે આધાર પર પત્ર પૂછીએ યા રૂપરેખા કે આધાર પર કહાની પૂછીએ।	[04]
57	કિસી એક વિષય પર લગભગ 250 શબ્દોની નિબંધ પૂછીએ। (તીન માટે એક)	[08]

ગુજરાત માધ્યમિક ઔર ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર
શૈક્ષणિક વર્ષ : 2024-25

કથા-11 (વિજ્ઞાન/સામાન્ય પ્રવાહ)

વિષય : હિન્દી (દ્વિતીય ભાષા)

વાર્ષિક પરીક્ષા

નમૂને કા પ્રશ્નપત્ર

સમય : 3 ઘણ્ટે

પૂર્ણાંક : 80

- સૂચના :
- (1) ઇસ પ્રશ્નપત્ર મેં કુલ પાઁચ વિભાગ હૈને।
 - (2) સખી પ્રશ્ન અનિવાર્ય હૈને।
 - (3) સખી પ્રશ્નોને કે ઉત્તર ક્રમશઃ લિખિએ।

વિભાગ - A

- નિમ્નલિખિત પ્રશ્નોને કે ઉત્તર દિએ ગએ વિકલ્પોને મેં સે ચુનકર લિખિએ : [08]

1. કબીર કી ભાષા કો વિદ્વાનોને કેસી માના હૈ ?
(ક) લોકબોલી (ख) સધુકકડી (ગ) જનભાષા (ଘ) ખિચડી
 2. નાની કી કહાનીયાં કેસી હૈ ?
(ક) પૌરાણિક (ख) આધુનિક (ગ) પ્રાચીન (ଘ) પુરાની
 3. કિસકે ખાતિર ધરતી મેં પાઁવ ગડાકર લડતે રહના ચાહિએ ?
(ક) સ્વાર્થ કે લિએ (ખ) ઉદર પૂર્તિ કે લિએ
(ગ) જ્ઞાન પ્રાપ્તિ કે લિએ (ઘ) સત્ય ઔર ન્યાય કે લિએ
 4. કવિ ચમ્પા કો ક્યા કરને કે લિએ પ્રેરિત કરતા હૈ ?
(ક) ખેલને (ખ) પઢને (ગ) ગાને (ଘ) નાચને
 5. રહીમ કે અનુસાર પશુ સે બદતર કૌન હૈ ?
(ક) જો તમ દેતા હૈ (ખ) જો મન દેતા હૈ (ગ) જો ધન દેતા હૈ (ଘ) જો કુછ નહીં દેતા
 6. હમેં દૂસરોને કે લિએ ક્યા અર્પણ કરના હોગા ?
(ક) પ્ર્યાર (ખ) ચૌબન (ગ) જીવન (ଘ) તન-મન
 7. બાજ લોગ કિસે આશિષ દેતે હૈને ?
(ક) જલ કો (ખ) દૂધ કો (ગ) આગ કો (ଘ) બચ્ચોનો કો
 8. કવિ ને દુનિયા કો રોશની દેને કે લિએ ક્યા જલા દિયા હૈ ?
(ક) ઘર (ખ) ખેત (ગ) મશાલ (ଘ) કપડે
- જોડે બનાડાએ : [02]

(૧) અનામિકા

9. (અ) ડંકા (૨) વિજય તિવારી
 10. (બ) બાજ લોગ (૩) સુબ્રહ્મણ્ય ભારતી
- નિમ્નલિખિત પ્રશ્નોને કે ઉત્તર એક-એક વાક્ય મેં લિખિએ : [04]
11. મુસીબત મેં ભી કિસ તરહ હુસ્તે રહના ચાહિએ ?
 12. બાજ લોગ ઝુણ્ડ બનાકર કહાઁ બૈઠતે હૈને ?
 13. ચમ્પા કહાઁ પર વજ્જ ગિરને કી બાત કરતી હૈ ?
 14. પરશુરામ કા વ્યક્તિત્વ કૈસા હૈ ?

- निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं दो के उत्तर दो-तीन वाक्यों में लिखिए :

[04]

15. संसार से अज्ञान के अंधकार को औरतें कैसे भगा सकती हैं ?
16. रहीम जिह्वा को बावरी क्यों कहते हैं ?
17. चम्पा कवि को ऐसा क्यों कहती है कि तुम पढ़-लिखकर झूठे हो ?
- निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर सविस्तर लिखिए : (किन्हीं दो)

[06]

18. 'पावस बनकर ढलना होगा' का आशय स्पष्ट कीजिए।
19. लिंकन अपने पुत्र के अन्दर कौन-कौन से गुण विकसित करना चाहते थे ?
20. लोगों को हिंसा की बजाय सरल जीवन क्यों पसंद है ?

विभाग - B

- निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर दिए गए विकल्पों में से चुनकर लिखिए :

[08]

21. लेखक कहाँ बैठा है ?

(क) सिरहाने	(ख) पायताने	(ग) बीचमें	(घ) नीचे
-------------	-------------	------------	----------
22. पंच लाइट जलाने के लिए मुनरी क्या लाती है ?

(क) किरासीन	(ख) गरी का तेल	(ग) स्पीरीट	(घ) पेट्रोल
-------------	----------------	-------------	-------------
23. अजन्ता की गुफाओं के चित्र किस काल के हैं ?

(क) गुप्तकाल	(ख) मौर्यकाल	(ग) मुगल काल	(घ) सल्तनत काल
--------------	--------------	--------------	----------------
24. दिलीप ने क्या फाड़कर फेंका ?

(क) पत्र	(ख) लिफाफा	(ग) पन्ना	(घ) अर्जी
----------	------------	-----------	-----------
25. पौधा किसकी तरह हँसता है ?

(क) चाँद	(ख) फलों	(ग) बच्चों	(घ) बादलों
----------	----------	------------	------------
26. कल्पना-शक्ति किस संस्कार का परिणाम है ?

(क) पाश्चात्य	(ख) नवीन	(ग) भारतीय	(घ) प्राकृतन
---------------	----------	------------	--------------
27. लेखक-शहर जाकर क्या करना चाहते थे ?

(क) व्यवसाय	(ख) अध्यापन	(ग) खेती	(घ) रिसर्च
-------------	-------------	----------	------------
28. कथानायक पत्नी के साथ कौन-सी सीमारेखा देखने गया था ?

(क) खेत की सीमारेखा	(ख) गाँव की सीमारेखा
(ग) भारत-नेपाल की सीमारेखा	(घ) भारत-पाक की सीमारेखा

- जोड़े बनाए :

[02]

29. पहली चूक (i) बालकृष्ण भट्ट
30. कल्पना शक्ति (ii) श्री लाल शुक्ल
-

(iii) लक्ष्मीनारायण लाल

- निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर एक-एक वाक्य में लिखिए :

[04]

31. पठान सैनिकों ने कथा-नायक के साथ कैसा बर्ताव किया ?
32. गीत गोविन्द किसकी रचना है ?
33. पौधा किसका प्रतीक है ?

34. 'दुःख' कहानी में आपको किस का दुःख बड़ा लगा ?
- निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर दो-तीन वाक्यों में दीजिए : [04]
35. गोधन के द्वारा पेट्रोमेक्स जलाने पर पंचों ने क्या किया ?
36. भारत कहाँ से कहाँ तक फैला है ?
37. शरीर और मन पर लगी चोट में क्या फर्क है ?
- निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर सविस्तार लिखिए : (किन्हीं दो) [06]
38. अजन्ता की गुफाओं के शिल्पों का वर्णन कीजिए ।
39. 'अंत भला तो सब भला' कहावत के आधार पर पंचलाईट कहानी को स्पष्ट करें ।
40. बालकृष्ण भट्ट के निबंध-लेखन की विशेषताओं पर प्रकाश डालिए ।

विभाग - C

- निम्नलिखित शब्द का समानार्थी शब्द लिखिए : [01]
41. अभिमान
- निम्नलिखित शब्द का विलोम शब्द लिखिए : [01]
42. विराग
- निम्नलिखित शब्द का उपसर्ग अलग कीजिए : [01]
43. आघात
- निम्नलिखित शब्द का प्रत्यय अलग कीजिए : [01]
44. स्वच्छता
- निम्नलिखित अशुद्ध वाक्य को शुद्ध करके पुनः लिखिए : [01]
45. वह सूना घर फेरे गूँजने लगा ।
- निम्नलिखित मुहावरों का अर्थ देकर वाक्य में प्रयोग कीजिए : [04]
46. मन हलका होना
47. आँखों-आँखों में बात होना
- निम्नलिखित कहावत का अर्थ लिखिए : [01]
48. जिसकी लाठी उसकी भैंस ?
- निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए : [01]
49. प्रयोजन मूलक हिन्दी किसे कहते हैं ?
50. विज्ञापन शब्द का अर्थ बताइए । [01]

विभाग - D

- निम्नलिखित पद्यांश को पढ़कर संसदर्भ व्याख्या कीजिए : [04]
51. दीन सबन को लखत हैं, दीन हिं लखै न कोय ।
जो रहीम दीनहिं लखै, दीन बंधु सम होय ।

अथवा

माला पहिरे, टोपी पहिरे, छाप तिलक अनुमाना ।
साखी सबद गावत भूले, आतम खबर न जाना ।

- निम्नलिखित गद्यांश को पढ़कर पूछे गए प्रश्नों के उत्तर लिखिए : [04]
समय परिवर्तनशील है। प्रतिक्षण नई-नई घटनाएँ आती-जाती रहती हैं। आज जो राजा है, वह कल रंक दिखाई पड़ता है। आज उन्नति के शिखर पर आरूढ़ हैं, कल उसे अवनति के गर्त में देखते तथा आज जो विजेता है, कल उसे दूसरों के नतमस्तक पाते हैं। कालचक्र महाबलवान है। इसके सामने बड़े-बड़े बलवान घुटने टेक देते हैं। उसकी शक्ति के सामने अच्छे-अच्छे लोग मुँह की खाते हैं। जिसको यह अनुकूल होता है। उससे संसार थर्हा जाता है। जिसको यह प्रतिकूल होता है। उसको दुनिया में कोई ठिकाना नहीं मिलता।
- 52. लेखक ने समय को कैसा बताया है ?
- 53. लेखक हमें किन उदाहरणों के द्वारा समझाते हैं कि 'सब दिन होत न एक समाना ।
- 54. महाबलवान कौन है ?
- 55. मुँह की खाने का क्या मतलब होता है ?

विभाग - E

56. रूपरेखा के आधार पर कहानी लिखाने की अपेक्षा चित्र आधारीत कहानी भी लिखावा सकते हैं। [04]
एक निर्दयी राजा - गुलाम को दंड - गुलाम का जंगल में भाग जाना - सिंह से भेंट - उसके पैर से काँटा निकालना - मित्रता - गुलाम की गिरफ्तारी - मौत की सजा - उसी भूखे सिंह के सामने - सिंह का स्वेहपूर्ण व्यवहार - दोनों की रिहाई - सीख ।
- निम्नलिखित विषय पर लगभग 250 शब्दों में निबंध लिखिए। [08]
 - 57. धायल सैनिक की आत्मकथा

जन्म - फौज का सपना - तालीम - युद्धभूमि - धरती की रक्षा - प्राण संकट में - उपसंहार ।

अथवा

57. प्रदूषण - एक विकट समस्या
- प्रस्तावना - प्रदूषण के प्रकार - प्रदूषण के कारण दुष्परिणाम - कम करने के उपाय - उपसंहार ।

अथवा

57. मेरे सपनों का भारत
- भारत की वर्तमान स्थिति - मेरे सपनों का भारत कैसा होगा - कृषि और उद्योग - शिक्षा - सुरक्षा - राष्ट्रीय एकता - उपसंहार ।

शैक्षणिक वर्ष 2024-25

Competency Based Questions (क्षमता आधारित प्रश्नों)नी विंगत

धोरण - 11

विषय : हिन्दी (009) (द्वितीय भाषा) (SL)

प्रश्नानं क्रम	प्रश्नानी दंडकमां विंगत	Competency (क्षमता)	गुण	Learning Outcomes (अभ्युपन निष्पत्ति)
1.7	चम्पा कवि को एसा क्यों कहती....	विवेचनात्मक विचार, समस्याओं का समाधान	02	H ₂ -1111 आसपास में छाटित घटनाओं को छाँतों में मानवीय मूल्यों उजागर करना
1.9	लिंगन अपने पुत्र के अन्दर....	नैतिक और संवैधानिक मूल्यों	03	H ₂ -1105 हिन्दी में औपचारिक-अनौपचारिक पत्रलेखन
3.6	भारत कहाँ से कहाँ तक....	संशोधन और तपास आधारित शिक्षण	02	H ₂ -1109 पाठ्यपुस्तक आधारित पुस्तकालय का प्रयोग
3.8	अजन्ता की गुणाओं के....	वैश्विक क्षमताएँ, तपास और संशोधन कौशल्य	03	H ₂ -1103 पाठ्यपुस्तक आधारित, अतिरिक्त संदर्भ पुस्तक
3.9	अंत भला तो सब का भला कहावत....	सामाजिक और भावनात्मक कौशलत	03	H ₂ -1103 साहित्य की गद्य विद्याओं (नाटक, कहानी)
4.6	मन हलका होना (मुहावरा-अर्थ वाक्य)	संचार कौशल्य	02	H ₂ -1115 मुहावरे-कहावतें का अर्थ देकर वाक्य प्रयोग
4.7	आँखों ही आँखों में बात होना.. (मुहावरा-अर्थ वाक्य)	संचार कौशल्य	02	H ₂ -1115 मुहारों-कहावतों का अर्थ देकर वाक्य प्रयोग
4.8	जिसकी लाठी उसकी धैर्य... (कहावत)	संचार कौशल्य	01	H ₂ -1115 मुहावरों-कहावतों का अर्थ देकर वाक्य प्रयोग
5.1	दीन सबन को लाभत है....	संचार कौशल्य, उच्च क्रम की ज्ञानात्मक क्षमताएँ	04	H ₂ -1102 साहित्य की गद्य विद्याएँ काव्य...
5.2	लेखकने समय को कैसा बताया....	वैश्विक क्षमताएँ, तपास और संशोधन कौशल्य	01	H ₂ -1114 अपठित गद्यांश-पद्यांश महाकाव्य पढ़कर अर्थग्रहण करना
5.3	लेखक किन उदाहरणों के द्वारा....	सामाजिक-भावनात्मक कौशल्य तपास और संशोधन कौशल्य	01	H ₂ -1114 अपठित गद्यांश-पद्यांश महाकाव्य पढ़कर अर्थग्रहण करना
5.6	रूपरेखा अथवा चित्र के आधार पर कहानी...	संचार कौशल्य, मूल साक्षरता और संख्यात्मकता	04	H ₂ -1106 कहानी, रिपोर्ट, निवंध H ₂ -1103 विचार-विस्तार
5.7	धायत सैनिक की आत्मकथा (निवंध)	संचार कौशल्य, मूल साक्षरता	08	H ₂ -1106 साहित्य की गद्य विद्याओं (नाटक-कहानी, उपन्यास निवंध अभिव्यक्त करते हैं।